

**Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Πολυτεχνική Σχολή
Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών**

**Διπλωματική Εργασία
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ
ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΤΟΥ ΟΙΚΟΠΕΔΟΥ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ
ΕΚΘΕΣΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ**

**Βλάχος Απόστολος
Τερζόπουλος Άγγελος
Επιβλέπων Καθηγητής: Στυλίδης Ιορδάνης
Ακαδημαϊκό Έτος: 2019-2020**

Ευχαριστίες

Θερμότερες ευχαριστίες στον επιβλέποντα καθηγητή μας, κ. Ιορδάνη Στυλίδη, για τις πολύτιμες συμβουλές, καθώς και για την ουσιαστική και άοκνη καθοδήγηση που μας παρείχε καθ' όλη την διάρκεια εκπόνησης της διπλωματικής μας εργασίας.

Επίσης, ευχαριστούμε τον συμφοιτητή και φίλο μας Γιάννη Αντωνιάδη, για τη βοήθεια του στο πεδίο της φωτορεαλιστικής απεικόνισης των κτιρίων.

Τέλος, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τους γονείς μας, για την αμέριστη συμπαράσταση και υποστήριξη που μας προσέφεραν, όλα αυτά τα χρόνια των σπουδών μας.

Περίληψη

Αντικείμενο της παρούσας διπλωματικής, είναι η εκπόνηση μίας πρότασης ανάπλασης του οικοπέδου της Διεθνούς Έκθεσης Θεσσαλονίκης (Δ.Ε.Θ.).

Κύρια κατευθυντήριος γραμμή της πρότασης μας, είναι η διατήρηση στο ακέραιο του συνόλου των λειτουργιών και δραστηριοτήτων του Εκθεσιακού Κέντρου και παράλληλα η δημιουργία ενός Μητροπολιτικού πάρκου, που θα αποδοθεί για ελεύθερη χρήση στους πολίτες.

Ο μεγάλος όγκος του έργου, η πολυπλοκότητά του, καθώς και η τεράστια σημασία του για την πόλη της Θεσσαλονίκης, αποτέλεσαν για μας πρόκληση, για την δημιουργία ενός σχεδίου στο οποίο να κυριαρχεί το πράσινο, ελαχιστοποιώντας κατά το δυνατόν τους δομημένους χώρους. Ακόμα, καταβλήθηκε προσπάθεια ώστε το σύνολο του κτισμένου και μη περιβάλλοντος να αποτελεί ένα ολοκληρωμένο αρχιτεκτονικό σύνολο, μέσα στο οποίο τέμνονται καθημερινά οι χρήσεις και οι παρουσίες των ανθρώπων, καθώς οι δραστηριότητες που πραγματοποιούνται μέσα στους χώρους του, συλλογικούς ή πιο ιδιωτικούς, οικονομίας, συνδιαλλαγής, εργασίας, ψυχαγωγίας, αφορούν όλους τους κατοίκους της πόλης.

Από τον εκθεσιακό χώρο, στον χώρο πρασίνου, από την κατοικία, στην ανοιχτή πλατεία, στη δυνατότητα για απρόβλεπτες συναντήσεις, κοινωνική και επαγγελματική ώσμωση. Έτσι, η ζωή μέσα στα κτίρια και γύρω τους παίρνει έναν χαρακτήρα πολυσύνθετο και πολύπλευρο.

Μια πρόταση σύνθετη που έχει ως επιδίωξη να μετασχηματίσει τη σχέση ατομικό-συλλογικό, ιδιωτικό-δημόσιο, ενισχύοντας την κοινωνικοποίηση και τη συνύπαρξη.

Abstract

The subject of this thesis is the development of a proposal for redevelopment of the plot of the International Fair of Thessaloniki (TIF).

The main guideline of our proposal is the preservation of all the functions and activities of the Exhibition Center and at the same time the creation of a Metropolitan Park, which will be granted for free use to the citizens.

The large volume of the project, its complexity, as well as its enormous importance for the city of Thessaloniki, were a challenge for us, to create a design in which the green dominates, minimizing as much as possible the built-up spaces. In addition, a considerable effort has been made to ensure that the entire built-up and non-built-up environment comprises a complete architectural ensemble, in which people's activities and physical presence intersect daily, as well as the activities carried out within its spaces, either collective or more private, financial, transaction, work, recreation, which concern all residents of the city.

From the exhibition space, to the green space, from the residence, to the open square, to the possibility for unpredictable meetings, social and professional osmosis. Thus, life in and around buildings takes on a complex and multifaceted character.

A complex proposal that seeks to transform the individual-collective, private-public relationship, strengthening socialization and coexistence.

Περιεχόμενα

- 1.Χωροθέτηση του έργου
 - 2.Σύντομη ιστορική αναδρομή της Δ.Ε.Θ.
 - 3.Η αρχιτεκτονική των κτιρίων της Δ.Ε.Θ.
 - 4.Οι κατά καιρούς προτάσεις ανάπλασης της Δ.Ε.Θ.
 - 5.Η πρότασή μας
 - α.Το Μητροπολιτικό πάρκο
 - 5α1.Γενική περιγραφή
 - 5α2.Το πρανές
 - 5α3.Οι πλατείες
 - 5α4.Τα πάρκινγκ
 - 5α5.Τα περίπτερα
 - β.Οι κτιριακές δομές
 - 5β1.Γενική περιγραφή
 - 5β2.Αναλυτική περιγραφή των κτιρίων
 - Κτίριο 1
 - Κτίρια 2 & 3
 - Κτίριο 4
 - Κτίριο 5
 - Κτίριο 6
 - Κτίρια 7 & 8
 - Κτίριο 9
 - Εκθεσιακοί χώροι I & II
6. Η οικονομική διάσταση της ανάπλασης
- 7.Επίλογος
8. Πηγές
9. Πηγές εικόνων

2.Σύντομη ιστορική αναδρομή της Δ.Ε.Θ.

Η ιδέα για τη δημιουργία μιας «διεθνούς ετησίας εμποροπανηγύρεως» στην Θεσσαλονίκη, ανήκει στον βουλευτή και καθηγητή ζωολογίας του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης Νικόλαο Γερμανό (1864-1935), η οποία και υποστηρίχθηκε ένθερμα από τους τότε τοπικούς φορείς και επιχειρηματίες της πόλης.

Τον Οκτώβριο του 1926, πραγματοποιήθηκαν τα εγκαίνια της πρώτης ΔΕΘ, σε χώρο 38 στρεμμάτων που παραχωρήθηκαν από το Γ' Σώμα Στρατού, στο τότε πεδίο του Άρεως. Εκεί έγιναν και οι 14 από τις 15 προπολεμικές εκθέσεις. Η πρώτη ΔΕΘ κάλυπτε χώρο 7.000 τ.μ., είχε συνολικά περίπου 600 εκθέτες (εκ των οποίων οι μισοί και πλέον από το εξωτερικό), ενώ την επισκέφθηκαν πάνω 150.000 άνθρωποι, αριθμός μεγάλος για την εποχή.

Με την πάροδο των ετών η έκθεση αναπτύχθηκε τόσο, που ο χώρος δεν επαρκούσε για τις ανάγκες διεξαγωγής της. Έτσι στα μέσα της δεκαετίας του '30, κρίθηκε απαραίτητη η μεταφορά της, η οποία και πραγματοποιήθηκε το 1937, σε έκταση παρακείμενη της αρχικής που χρησιμοποιούταν έως τότε, ως γήπεδο από την ποδοσφαιρική ομάδα του Άρη, ενώ αρχικά προοριζόταν να γίνει πάρκο. Στο ίδιο σημείο βρίσκεται και ο σημερινός χώρος της έκθεσης, ανάμεσα στις οδούς Εγνατία, Γ' Σεπτεμβρίου, Λεωφόρο Στρατού και Αγγελάκη. Η πρώτη έκθεση στο νέο χώρο έγινε το 1940.

Κατά τη διάρκεια της κατοχής, οι εγκαταστάσεις της ΔΕΘ επιτάχθηκαν από τα γερμανικά στρατεύματα και τα περίπτερα της χρησιμοποιήθηκαν σαν αποθήκες, ενώ πριν αποχωρήσουν από τη πόλη οι Γερμανοί, λεηλάτησαν τα γραφεία της, κατέστρεψαν τα αρχεία της και τέλος ανατίναξαν τα κτίρια της.

Ο καταστροφικός Β' Παγκόσμιος Πόλεμος και ο Εμφύλιος που ακολούθησε στη συνέχεια διέκοψαν τη λειτουργία της Έκθεσης για 10 ολόκληρα χρόνια, από το 1941 μέχρι το 1950, χρονιά όπου και χρηματοδοτήθηκε από το σχέδιο Μάρσαλ, για την αποκατάσταση του λεηλατημένου και κατεστραμμένου εκθεσιακού της χώρου. Η 16η ΔΕΘ, η πρώτη μετά τον πόλεμο, έγινε το 1951. Από τότε η έκθεση άρχισε να αναπτύσσεται ραγδαία.

Στη δεκαετία του '70 κατασκευάστηκαν τα μεγαλύτερα περίπτερα της τα οποία λειτουργούν μέχρι και σήμερα, ενώ το 1973 διοργανώθηκαν οι πρώτες κλαδικές εκθέσεις ξεκινώντας από τη 1η Διεθνή Έκθεση Γούνας και τη 1η Διεθνή Έκθεση Μαρμάρου. Το 1977 ο φορέας που διοργάνωνε την έκθεση μετατράπηκε σε ανώνυμη εταιρεία (Ν. 735/77) και μετονομάστηκε σε HELLEXPO-ΔΕΘ, ενώ το 1993 (Ν. 2084/93) αναγνωρίστηκε ως ο επίσημος εθνικός φορέας διοργάνωσης διεθνών εκθέσεων, συνεδρίων και διαφόρων πολιτιστικών εκδηλώσεων στην Ελλάδα.

Στον ένα σχεδόν αιώνα ύπαρξης, οι δραστηριότητές της Διεθνούς Έκθεσης Θεσσαλονίκης, εκτός από τον αμιγώς εμπορικό τους χαρακτήρα επεκτάθηκαν και στον τομέα του πολιτισμού. Έτσι, το 1960 καθιερώνεται το Φεστιβάλ Ελληνικού (μετέπειτα Διεθνούς) Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης, (ιδέα του Λίνου Πολίτη και του Παύλου Ζάννα, που υιοθετήθηκε αμέσως από την τότε διοίκηση της ΔΕΘ) και το 1962 το Φεστιβάλ Ελληνικού Τραγουδιού, καθώς επίσης και άλλες συναφείς εκδηλώσεις.

3. Η αρχιτεκτονική των κτιρίων της Δ.Ε.Θ.

Το Διεθνές Εκθεσιακό και Συνεδριακό Κέντρο της ΔΕΘ αναπτύσσεται σε έκταση 180.000 τ.μ., εκ των οποίων τα 62.000 τ.μ. αποτελούν στεγασμένο εκθεσιακό χώρο.

Πρέπει να επισημάνουμε, ότι η ΔΕΘ, αποτέλεσε ένα σπάνιο και εξαιρετικά προνομιακό πεδίο εφαρμογής αρχιτεκτονικών προτάσεων, για μικρά ή μεγάλα εκθεσιακά περίπτερα και κατασκευές, συχνά με πειραματικό χαρακτήρα.

Λίγοι είναι αυτοί που γνωρίζουν, ότι ο χώρος της είναι διάσπαρτος από εκθεσιακά περίπτερα, σχεδιασμένα κυρίως στις δεκαετίες του '50 και του '60, από αρχιτέκτονες του μοντέρνου κινήματος, τα οποία αποτελούν δείγματα της νεοελληνικής αρχιτεκτονικής. Από έκθεση σε έκθεση, δεκάδες περίπτερα δημιουργήθηκαν και στη συνέχεια κατεδαφίστηκαν για να αντικατασταθούν από νεώτερα, σχεδιασμένα –στην πλειοψηφία τους– από γνωστούς αρχιτέκτονες, πολλά μάλιστα, ως αποτέλεσμα δημοσίων αρχιτεκτονικών διαγωνισμών ή κατόπιν πρωτοβουλίας μεγάλων εταιριών του ιδιωτικού τομέα για την δημόσια προβολή τους. Μετά τη δεκαετία του '70, κυριάρχησαν κυρίως, αδιάφορα βιομηχανικά περίπτερα.

Αν και πολλά από αυτά κατά το πέρασμα των χρόνων, έχουν αλλοιωθεί, παραμορφωθεί ή και κατεδαφισθεί, ορισμένα «επιβιώνουν» και σήμερα. Μεταξύ αυτών ξεχωρίζουν, με χρονολογική σειρά, το περίπτερο 2 (αρχιτέκτων Δ. Τριποδάκης, 1954), το περίπτερο 6 (Δ. Τριποδάκης, 1953, ανασχεδιασμός Π. Μακρίδης, 2003), το περίπτερο 1 (Ν. Εφέσιος, Α. Συμεών, 1956), το περίπτερο της ΔΕΗ / Μακεδονικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης / MOMus (Ι. Ρίζος, 1959, Π. Τζώνος, Γ. Χόιπελ, Ξ. Χόιπελ, 1997, Π. Τζώνος, Ξ. Χόιπελ, Κ. Αντωνίου, Ε. Κάστρο, Μ. Ρόκκος, 2002), ΕΟΤ (Α. Κωνσταντινίδης, 1959), το Αλεξάνδρειο Μέλαθρο / Palais des Sports (αρχιτέκτων Π. Τζανέτος και οι Γάλλοι μηχανικοί Τ. Jeanblock, Μ. Guyon, 1960-66), το Περίπτερο της εταιρείας πετρελαιοειδών ESSO PAPPAS / μετέπειτα Περίπτερο της Αγροτικής Τράπεζας (Θ. Παπαγιάννης, Ι. Μπενεχούτσου, 1963), το περίπτερο 8 - Συνεδριακό Κέντρο ΔΕΘ (Ν. Μουτσόπουλος, Χ. Τσιλαλής, Γ. Κονταξάκης, Χ. Κουλουκούρης, 1968), το περίπτερο 7 (Γ. Κονταξάκης, Μ. Φωτιάδης, 1969), ο Πύργος του ΟΤΕ (Α. Αναστασιάδης, 1969), το περίπτερο 11 (Χ. Χριστοφορίδης, 1971), οι Νέες Πύλες της ΔΕΘ (Κ. Τσιγαρίδα, Α. Σκουβάκλης, Ν. Καλογήρου, 1996).

Στις μέρες μας, πολλά από τα παραπάνω κτίρια φαντάζουν εγκαταλελειμμένα, περιτριγυρισμένα από αφρόντιστη βλάστηση, εφήμερες κατασκευές και απορρίμματα, με εμφανή τα ίχνη αποσάθρωσης και διάβρωσης στα στοιχεία του φέροντα οργανισμού τους. Επίσης, τα περισσότερα έχουν υποστεί διαδοχικές επεμβάσεις και προσθήκες (καθ' ύψος ή κατ' επέκταση), με αποτέλεσμα, να έχουν απολέσει σε σημαντικό βαθμό τον αρχικό αρχιτεκτονικό τους χαρακτήρα.

Σήμερα περισσότερο από ποτέ, προβάλλει επιτακτική η ανάγκη για την αναμόρφωση του Εκθεσιακού Κέντρου, του οποίου κύρια χαρακτηριστικά είναι η δυσλειτουργικότητα, λόγω της τεράστιας σπατάλης του ελεύθερου χώρου και της άναρχης οργάνωσης των πεπαλαιωμένων περιπτέρων, καθώς και η παντελής έλλειψη πρασίνου, ενώ παράλληλα, σταδιακά, έχει αρχίσει να χάνει την αρχική του ταυτότητα και αίγλη.

4.Οι κατά καιρούς προτάσεις ανάπλασης της Δ.Ε.Θ.

Το θέμα ανάπλασης της ΔΕΘ έχει απασχολήσει το χωρικό σχεδιασμό για τη Θεσσαλονίκη επανειλημμένα και έχουν εκπονηθεί κατά το παρελθόν επτά μελέτες ή προτάσεις:

- Έρευνα εναλλακτικών δυνατοτήτων αναδιάρθρωσης λειτουργιών και χώρου HELEXPO (ΑΠΘ 1998)
- Μελέτη σκοπιμότητας για τη διοργάνωση EXPO στη Θεσσαλονίκη (κοινοπραξία 2001)
- City of Thessaloniki International Fair World EXPO (S. Calatrava 2002)
- Η σημασία του προγραμματικού αστικού σχεδιασμού για την ανάπτυξη της Θεσσαλονίκης και μία πρόταση για τη μετεγκατάσταση της Διεθνούς Έκθεσης της Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ 2003)
- Μελέτη Ανάπλασης Διεθνούς Έκθεσης Θεσσαλονίκης (Γραφείο Δοξιάδη 2005)
- Υπηρεσίες Συμβούλου για έργα ανάπτυξης εκθεσιακών και συνεδριακών υποδομών της ΔΕΘ (κοινοπραξία 2012)
- Μητροπολιτικό Πάρκο και Εκθεσιακό κέντρο στην περιοχή της Διεθνούς Εκθέσεως (ιδιώτες 2012).

Καμία όμως από τις παραπάνω μελέτες ή προτάσεις δεν υλοποιήθηκε, είτε διότι το ζήτημα δεν κρινόταν από τους φορείς της πόλης επείγον, είτε λόγω της ασυμφωνίας των φορέων και συλλογικότητων της πόλης, είτε διότι το κόστος τους προβλεπόταν απαγορευτικό.

Ενδεικτικά αναφέρουμε:

Πρόταση αναμόρφωσης Καλατράβα (S. Calatrava 2002)

Η πρόταση αναμόρφωσης Καλατράβα, στα πλαίσια της διεκδίκησης της EXPO 2008, με τίτλο «Το Φως της πόλης» ενσωμάτωνε σε ενιαία λειτουργία τον άξονα, από τη νέα παραλία ως την Άνω Πόλη και από τη Ροτόντα-Δημητρίου Γούναρη ως το Γ' Σώμα Στρατού, ενώ επίκεντρο του σχεδιασμού αποτελούσε το εκθεσιακό κέντρο σε σχήμα ανοικτής παλάμης, μια προσέγγιση φουτουριστική και πρωτοποριακή.

Πρόταση δημιουργίας Μητροπολιτικού Πάρκου και Εκθεσιακού κέντρου στην περιοχή της Διεθνούς Εκθέσεως, Πρόδρομου Νικηφορίδη και Bernard Cuomo (2012), σχεδιαστών της Νέας Παραλίας.

Η πρόταση περιελάμβανε τη δημιουργία ενός χαμηλού λόφου, ενός νέου ανάγλυφου, στο εσωτερικού του οποίου θα κατασκευαζόταν το εκθεσιακό και συνεδριακό κέντρο, ενώ η συνολική επιφάνεια των 180.000 τ.μ. θα διαμορφωνόταν σε χώρους πρασίνου. Ο «λόφος», θα φιλοξενούσε «μέσα» του όλες τις προβλεπόμενες χρήσεις, καθώς επίσης και 1.500 θέσεις στάθμευσης.

Το «Ειδικό Χωρικό Σχέδιο» (Ε.Σ.Χ.) για την ανάπλαση του χώρου της ΔΕΘ, το οποίο παρουσιάστηκε αρχές του 2019 και το οποίο έχει τεθεί σε δημόσια διαβούλευση από τον Μάρτιο του 2019, προβλέπει:

- Τη διατήρηση του Αλεξάνδρειου Μελάθρου, του Μακεδονικού Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης, του Πύργου του ΟΤΕ και του υφισταμένου τμήματος της Παλαιάς Πύλης εισόδου στην Πλατεία της ΧΑΝΘ.
- Την ανάπτυξη των Εκθεσιακών χώρων, με συντελεστή δόμησης 0,60, σε τρία μεγάλα μπλοκ περιμετρικά του Αλεξάνδρειου Μελάθρου.
- Βορειοδυτικά, στο κομμάτι μεταξύ των οδών Αλεξάνδρου Σβώλου και Εγνατίας και δίπλα από τον σταθμό του μετρό, τη δημιουργία κτιριακού συγκροτήματος γραφείων περίπου 10.000 τ.μ., με τον υπόλοιπο ελεύθερο χώρο, να αποτελεί συνέχεια του παρακείμενου πάρκου.
- Την ανάπτυξη Μητροπολιτικού Πάρκου, από την οδό Αλεξάνδρου Σβώλου μέχρι και την πλατεία ΧΑΝΘ, κατά μήκος της Αγγελάκη.
- Την κατασκευή νέου συνεδριακού κέντρου, ξενοδοχείου και υπόγειου πάρκινγκ, στον χώρο που βρίσκεται σήμερα το συνεδριακό κέντρο «Ι. Βελλίδης»

Μετά τη δημοσιοποίηση του Ε.Σ.Χ., εκδηλώθηκαν έντονες αντιδράσεις απέναντι στις διευθετήσεις / κατεδαφίσεις που αυτό προβλέπει. Άμεσα στα ηλεκτρονικά και έντυπα μέσα ενημέρωσης, αλλά και στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, αναπτύχθηκαν οξείες αντιρρήσεις, προβληματισμοί, σκέψεις και εναλλακτικές προτάσεις, τόσο από συλλογικότητες της πόλης (την αρχιτεκτονική κοινότητα, το ΑΠΘ, τους οικολόγους, ενώσεις πολιτών), όσο και από μεμονωμένα

άτομα.

Τον Φεβρουάριο του τρέχοντος έτους η διοίκηση της ΔΕΘ, ανακοίνωσε, ότι αφού έλαβε υπόψη τις παρατηρήσεις που κατατέθηκαν κατά τη διάρκεια της δημόσιας διαβούλευσης για την ανάπλαση του Εκθεσιακού της Χώρου και υιοθετώντας ορισμένες από αυτές, γνωστοποιεί την τελική πρόταση ανάπλασης.

Σε αυτήν το ξενοδοχείο με το επιχειρηματικό κέντρο θα μεταφερθεί στην συμβολή των οδών Εγνατία με Αγγελάκη ενώ το Συνεδριακό Κέντρο Ι. Βελλίδης θα κατεδαφιστεί (θα διατηρηθεί μόνο το υπόγειο πάρκινγκ του), και θα μεταφερθεί επί της Γ' Σεπτεμβρίου.

Αποτέλεσμα αυτού είναι να δημιουργηθεί ένας μεγάλος χώρος πρασίνου από την Λεωφόρο Στρατού μέχρι την Αγγελάκη και κατά μήκος αυτής μέχρι και το ύψος της Αλ. Σβώλου, έκτασης 60 περίπου στρεμμάτων(60.000 τ.μ.), ενώ άλλα περίπου 30 στρέμματα (30.000 τ.μ.) θα δοθούν στο Δήμο Θεσσαλονίκης για να αναπτυχθούν καλύτερα πεζοδρόμια και προκήπια, προκειμένου να βελτιωθεί η πρόσβαση στη ΔΕΘ μέσω του περιβάλλοντος χώρου της.

Τα μόνα κτίρια που θα παραμείνουν είναι ο πύργος του ΟΤΕ, το Αλεξάνδρειο Μέλαθρο, το περίπτερο της ΕΣΟ ΠΑΠΑΣ, το Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης και η αψίδα στη νότια πύλη της ΔΕΘ. Όλα τα υπόλοιπα θα γκρεμιστούν, ενώ στον σχεδιασμό δεν θα υπάρχουν καταστήματα επί της Αγγελάκη.

Ακόμη, προβλέπεται ο διεθνής αρχιτεκτονικός διαγωνισμός για την ανάπλαση, να προκηρυχθεί εντός του τρέχοντος Απριλίου. Το κόστος εκτιμάται ότι θα ανέλθει στο ποσό των 160 εκατομμυρίων ευρώ .

Τα έργα ανάπλασης υπολογίζεται ότι θα ξεκινήσουν το 2023 και θα ολοκληρωθούν το 2026, έτος συμπλήρωσης 100 χρόνων από την καθιέρωση του θεσμού.

5.Η πρότασή μας

5α. ΤΟ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟ ΠΑΡΚΟ

5α1. Γενική περιγραφή

Πρόκειται για ένα πάρκο που επαναφέρει τη φύση μέσα στη πόλη, αφού το 85% περίπου της συνολικής εκτάσεως μετατρέπεται σε ελεύθερους χώρους (43%) και χώρους πρασίνου (42%), με ένα μεγάλο εύρος φύτευσης.

Επιπρόσθετα, λειτουργεί ως συνδεδετικός κρίκος μεταξύ του περιαστικού δάσους του Σείχ Σου (μέσω των ανοικτών και πρασίνων χώρων των Κήπων του Πασά, των Κοιμητηρίων της Ευαγγελίστριας και του ΑΠΘ) με τη θάλασσα (μέσω των πάρκων της ΧΑΝΘ, του Θεάτρου Κήπου και αυτών της νέας παραλίας), εξασφαλίζοντας παράλληλα τον αερισμό του κέντρου της Θεσσαλονίκης, ενώ συνδέεται αρμονικά με τους παρακείμενους ελεύθερους χώρους του Αρχαιολογικού και Βυζαντινού Μουσείου και του Γ' Σώματος Στρατού.

Η διαμόρφωση του έγινε έτσι ώστε να εντάσσεται και να αποτελεί τμήμα του ήδη υπάρχοντος αστικού ιστού, πράγμα το οποίο επιτυγχάνεται μέσω των αξόνων του, οι οποίοι διαμορφώνουν τις προσβάσεις, τις πορείες μέσα στο πάρκο και τα όρια του.

Οι είσοδοι στο Μητροπολιτικό πάρκο βρίσκονται σχεδόν σε όλη την περίμετρο, για να εξυπηρετούν την ελεύθερη πρόσβαση σε αυτό, από όλες τις κατοικημένες γύρω περιοχές.

Επίσης, η θέση του σε σχέση με τους κεντρικούς δρόμους, τις στάσεις των λεωφορείων και αυτές του μετρό, δίνουν την δυνατότητα σε κάθε επισκέπτη να το χρησιμοποιεί στην καθημερινότητα του.

Βασικό στοιχείο του σχεδιασμού του είναι η δημιουργία μιας ποικιλίας διαφορετικών χώρων και χρήσεων, που να αποτελούν ταυτόχρονα μέρη ενός ενιαίου συνόλου.

Το πάρκο έρχεται να καλύψει πλήθος ατομικών και κοινωνικών αναγκών της πόλης, σε πνευματικό, ψυχολογικό, αισθητικό, περιβαλλοντικό και οικονομικό επίπεδο.

Ένα κέντρο συγκέντρωσης πολιτιστικών, εμπορικών και ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων, αλλά και με χώρους πιο ιδιωτικούς, για απομόνωση, διάβασμα και περισυλλογή.

Πλατείες, παιδική χαρά, χώροι στάσης και ξεκούρασης, πλατφόρμες για εκδηλώσεις και μεγάλα υποδαπέδια σιντριβάνια, συμβάλουν στην χαλάρωση του επισκέπτη.

Η διάρθρωση της φύτευσης χαρακτηρίζεται από απλότητα, πρακτικότητα, από στρογγυλεμένους όγκους και από μια μεγάλη παλέτα χρωμάτων, ενώ επιδιώκεται η συνύπαρξη χαμηλής και υψηλής βλάστησης. Στην πλειονότητα οι περίπατοι οριοθετήθηκαν με την φύτευση θάμνων και δένδρων, προσφέροντας δροσιά και σκίαση.

Τα δένδρα (καμφορά, πλάτανος, βελανιδιά, λεύκα, κουτσουπιά, καλλωπιστική μηλιά, δαμασκηνιά, κερλετέρια) αλλά και οι θάμνοι (σχίνος, ράμνος, αγγελική, δάφνη, πικροδάφνη, λιγούστρο) που επιλέγησαν διακρίνονται, για την καλή σκίαση που παρέχουν, την μεγάλη αντοχή και προσαρμοστικότητα που έχουν στις ακραίες καιρικές συνθήκες και θερμοκρασίες, καθώς και στην ατμοσφαιρική ρύπανση. Επίσης, ο συνδυασμός αειθαλών και φυλλοβόλων έχει ως αποτέλεσμα το πάρκο να είναι γεμάτο πράσινο και χρώματα καθ' όλη την διάρκεια του έτους.

Τέλος, η δημιουργία αυτού του πάρκου με ένα τόσο μεγάλο εύρος φύτευσης, η οποία περιλαμβάνεται στο σχεδιασμό μας, έρχεται επίσης να δώσει λύση και σε μια ακόμη σημαντική οικολογική διάσταση της περιοχής. Πρόκειται για το ήδη υφιστάμενο υδρολογικό δίκτυο, με την αποδεδειγμένη ύπαρξη δύο χειμάρρων, της Ευαγγελίστριας και των Νεκροταφείων, οι κοίτες των οποίων ενώνονταν στο σημείο που βρίσκεται σήμερα το Μακεδονικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης. Η μετατροπή των δυο πρώην χειμάρρων σε υπόγειους αγωγούς ομβρίων, έχει ως αποτέλεσμα σε ακραίες καιρικές συνθήκες, να υπερχειλίζουν και να δημιουργούν στη περιοχή πλημμυρικά φαινόμενα. Οι λύσεις σε τέτοιου είδους προβλήματα, σύμφωνα με τις σύγχρονες περιβαλλοντικές προσεγγίσεις του αστικού σχεδιασμού, βρίσκονται, στη κατά το δυνατόν καθυστέρηση της απορροής των όμβριων υδάτων, στη συγκράτησή τους και στη μεγαλύτερη απορρόφησή τους από το έδαφος, με τη χρήση φυτεύσεων, υδατοπερατών υλικών και τη μικρότερη στεγανοποίηση του εδάφους, συνθήκες οι οποίες διασφαλίζονται με την πρότασή μας.

Ακόμα, μια επιπρόσθετη οικολογική λύση είναι, η συγκέντρωση σημαντικής ποσότητας αυτών των υδάτων, σε υπόγειους ταμιευτήρες εξασφαλίζοντας απρόσκοπτα και χωρίς κόστος το πότισμα του πάρκου και όχι μόνον.

Κατά τον σχεδιασμό του ως άνω μητροπολιτικού πάρκου ακολουθήθηκαν τα παρακάτω βήματα:

5a2. Το πρανές

Αποτελεί βασικό στοιχείο όλου του σχεδιασμού. Είναι ο συνδετικός κρίκος, η ομαλή μετάβαση από το Μητροπολιτικό πάρκο προς τους υπογείως δομημένους εκθεσιακούς χώρους, παρέχοντας τους ταυτόχρονα φυσικό φωτισμό και αερισμό.

Μεταξύ των εκθεσιακών χώρων και του πρανούς, καθ' όλο το μήκος των κτιριακών δομών, δημιουργείται ένας ενδιάμεσος λειτουργικός χώρος, η Γραμμική Πλατεία. Η είσοδος ή η έξοδος σε αυτή, από και προς το πάρκο, γίνεται μέσω μιας καθοδικής ή ανοδικής ανάλογα δημόσιας πορείας, με την βοήθεια δεκατριών διαφορετικών ομάδων σκαλοπατιών, τα οποία παρακολουθούν την κλίση του εδάφους και τα οποία οδηγούν το κοινό, μέσω της πλατείας στο Εκθεσιακό Κέντρο.

Η σύνδεση των εσωτερικών διαδρομών του πάρκου στα σημεία του πρανούς και πάνω από την Γραμμική πλατεία γίνεται με επτά ελαφρώς κεκλιμένες πεζογέφυρες.

5α3. Οι πλατείες

- Η **Πλατεία ΧΑΝΘ**, βρίσκεται στο νοτιοδυτικό τμήμα της έκτασης, αποτελώντας τη κύρια είσοδο του Μητροπολιτικού πάρκου και βασικό σημείο συνάντησης και αναφοράς, με πέντε υποδαπέδια σιντριβάνια και παγκάκια στον ευρύτερο χώρο, που καλωσορίζουν τον επισκέπτη.
- Η **Πλατεία Βελλιδείου**, τοποθετείται στο νότιο τμήμα της έκτασης, εκεί όπου βρίσκεται σήμερα το Βελλίδειο Συνεδριακό Κέντρο. Η πλατεία με το μεγάλο κεντρικό και τα μικρότερα πέριξ αυτού κυκλικά, χαμηλής φύτευσης παρτέρια, στα τοιχία των οποίων εδράζονται ξύλινα καθιστικά, είναι ιδανικά διαμορφωμένη, ώστε να λειτουργεί σαν χώρος χαλάρωσης και ανάπαυλας, για τους εργαζόμενους των γύρω περιοχών, ή τους φοιτητές των παρακείμενων πανεπιστημιακών ιδρυμάτων (Α.Π.Θ.- ΠΑΜΑΚ).
- Η **Κεντρική πλατεία** σε τριγωνικό σχήμα, με κορυφή την Πλατεία ΧΑΝΘ, διατρέχει το πάρκο. Τα καμπυλωτά και παραλληλόγραμμα παρτέρια, χαμηλής και υψηλής φύτευσης, στα τοιχία των οποίων εδράζονται ξύλινα καθιστικά, δημιουργούν σκιερούς και δροσερούς χώρους ξεκούρασης, καθώς και διαδρόμους περιπάτου, δίνοντας στον επισκέπτη την αίσθηση του οικείου και του φιλικού.
- Η **Γραμμική πλατεία**, τοποθετείται μεταξύ των εκθεσιακών χώρων και του πρανού, καθ' όλο το μήκος των κτιριακών δομών. Αποτελεί τον κεντρικό κόμβο κίνησης των επισκεπτών, οι οποίοι δια μέσου της πλατείας διοχετεύονται ομαλά από και προς τους εκθεσιακούς χώρους. Μπροστά από το εκθεσιακό κέντρο βρίσκονται παγκάκια ανάπαυσης με θέα το κατάφυτο πρανές.
- Η **Πλατεία Συντριβανίου**, βρίσκεται στο βορειοδυτικό τμήμα της έκτασης, όπου είναι και η μελλοντική έξοδος της στάσης του μετρό, με τρία υποδαπέδια σιντριβάνια και παγκάκια, σε σχεδιασμό πανομοιότυπο με εκείνον της πλατείας ΧΑΝΘ.

5α4. Τα πάρκινγκ

Δημιουργία υπαίθριου πάρκινγκ με είσοδο-έξοδο την οδό 3ης Σεπτεμβρίου δυναμικότητας:

-128 θέσεων για Ι.Χ., για αποκλειστική χρήση από τους ενοίκους των κατοικιών και τους εργαζόμενους στα γραφεία της Δ.Ε.Θ.

-35 θέσεων για μεγάλα φορτηγά, για την κάθε είδους τροφοδοσία των πολυχώρων του οικοδομικού συγκροτήματος, καθώς και των εκθεσιακών χώρων.

Η επιλογή ενός σχετικά μικρού υπαίθριου πάρκινγκ και η αποφυγή δημιουργίας ενός μεγάλου υπογείου πάρκινγκ έγινε με τα παρακάτω σκεπτικά:

- Να αποφευχθεί η μεγάλη πιθανότητα εύρεσης αρχαιοτήτων, με συνέπεια την καθυστέρηση υλοποίησης των έργων ανάπλασης.
- Να μην επιβαρυνθεί επιπλέον κυκλοφορικά η ήδη βεβαρημένη περιοχή. Η δημιουργία τόσο μεγάλων χώρων στάθμευσης λειτουργεί ως πόλος έλξης κι άλλων Ι.Χ. στο κέντρο, με τα γνωστά περιβαλλοντικά αποτελέσματα.
- Μπορεί να λειτουργήσει αποθαρρυντικά στην χρήση του υπό κατασκευή μετρό.

Διατήρηση του ήδη υφιστάμενου υπογείου πάρκινγκ του Βελλιδείου δυναμικότητας 450 θέσεων, για αποκλειστική χρήση, από και τους ενοίκους του ξενοδοχείου και τους συμμετέχοντες εμπορικούς φορείς στις εκάστοτε εκθέσεις, καθώς και για τα ηλεκτρικής κίνησης αυτοκίνητα συντήρησης του πάρκου.

5α5. Τα Περιπτερα

Εντός του Μητροπολιτικού Πάρκου προβλέπεται η δημιουργία 26 διάσπαρτων περιπτέρων, μιας μεγάλης παιδικής χαράς και μίας υπαίθριας ξύλινης εξέδρας. Ο σχεδιασμός των περιπτέρων και το ύψος τους, είναι παρόμοιος με αυτόν των κεντρικών κτιρίων. Τα υλικά που κυριαρχούν είναι το οπλισμένο σκυρόδεμα, το γυαλί και οι από αλουμίνιο περσίδες σκίασης, ενώ τα ενσωματωμένα στις στέγες τους ηλιακά πάνελς, τα καθιστούν ενεργειακά αυτόνομα.

Αναλυτικότερα :

- 4 Περιπτερα-Αναγνώστηρια, εμβαδού 126 τ.μ. έκαστο.
- 1 Περιπτερο-Διοίκησης Δ.Ε.Θ., εμβαδού 214,72 τ.μ.
- 2 Περιπτερα-Καφέ (γυάλινα), εμβαδού 63,44 τ.μ. έκαστο.
- 1 Περιπτερο-InfoDesk-Καφέ-W.C.,εμβαδού 251,42 τ.μ.
- 5 Περιπτερα-Δημοσίων W.C., εμβαδού 214,72 τ.μ. έκαστο.
- 13 Περιπτερα-Εκθεσιακά (γυάλινα), εμβαδού 63,44 τ.μ. έκαστο.

Συνολικό εμβαδόν περιπτέρων 2.995,34 τ.μ.

Παιδική χαρά

Στο κέντρο της κατασκευής τοποθετείται μια κυκλική εξέδρα, με ειδικό μαλακό δάπεδο ασφαλείας, αντιολισθητικό και αδιάβροχο, που απορροφά τις δυνάμεις πρόσκρουσης σε ενδεχόμενη πτώση. Γύρω από αυτό, πάλι σε κυκλικά σχήματα, τοποθετούνται τα διάφορα παιχνίδια, που προσφέρουν όλων των ειδών τις προκλήσεις και εκπλήξεις, διεγείροντας τη φαντασία και τη δημιουργικότητα των παιδιών. Όλες οι δραστηριότητες στην παιδική χαρά, είναι κατασκευασμένες από κορμούς ξύλου, δίνοντας την εντύπωση του φυσικού δάσους.

Υπαίθρια ξύλινη εξέδρα

Η ξύλινη εξέδρα διαθέτει μετακινούμενα ανάλογα με τις ανάγκες παγκάκια-καθίσματα, για την πραγματοποίηση διαφόρων εκδηλώσεων και παραστάσεων όπως ομιλίες, θεατρικά δρώμενα, συζητήσεις, παρουσιάσεις βιβλίων κ.λ.π.

β. Οι κτηριακές δομές

5β1. Γενική περιγραφή

Από τα υπάρχοντα στην έκταση κτίρια, διατηρούνται το Παλέ ντε Σπορ, ο Πύργος του ΟΤΕ και το πάρκινγκ του Βελλιδείου, χωρητικότητας 450 θέσεων.

Σε όλο το Βορειοανατολικό-Βόρειο τμήμα (Εγνατία), προβλέπεται η ανέγερση εννέα ανεξαρτήτων κτιριακών δομών, πολλαπλών χρήσεων, με σχήμα καμπυλόμορφου τραπεζοειδούς, αποτελούμενες από ισόγειο, τρεις κλιμακούμενους ορόφους και δώματος, συνολικού ύψους έως είκοσι μέτρα, εκτός από τα κτίρια 5 (κτίριο Γραφείων), που αποτελείται μόνο από τους τρεις κλιμακούμενους ορόφους και 6 (Γραφείο Πληροφοριών - InfoDesk), που αποτελείται από ισόγειο και έναν όροφο.

Οι απολήξεις των κλιμακοστασίων και των ανελκυστήρων, στην οριζόντια πλάκα του δώματος, ενός εκάστου κτιρίου (πλήν των κτιρίων 5 και 6), περιβάλλονται από υαλοπετάσματα, δημιουργώντας ένα χώρο παρατηρητηρίου θέασης με καθίσματα, ενώ η έξοδος από αυτόν οδηγεί σε έναν κατάλληλα διαμορφωμένο υπαίθριο κήπο (rooftop garden) [1], για δημόσια χρήση (πλήν των κτιρίων των κατοικιών και του ξενοδοχείου, που προορίζεται για αποκλειστική χρήση από τους ενοίκους τους), προσφέροντας στους επισκέπτες εκτός από στιγμές χαλάρωσης, μια μοναδική θέα προς όλα τα σημεία της πόλης.

Τέλος, τα εδρασμένα στις στέγες των απολήξεων των κλιμακοστασίων και των ανελκυστήρων, ηλιακά πάνελ, καθιστούν τα κτίρια ενεργειακά αυτόνομα.

Υπογείως και καθ' όλο το μήκος των εννέα αυτών κτιριακών δομών, αναπτύσσονται δύο όροφοι Εκθεσιακών Χώρων.

Η πρόσβαση στα κτίρια γίνεται από τις οδούς Αλ.Σβώλου, την Εγνατία, καθώς και από τις εσωτερικές διαδρομές του πάρκου οι οποίες ξεκινούν από αυτή, αλλά και μέσα από το πάρκο. Ανάμεσα στα κτίρια και κατά μήκος των εσωτερικών διαδρομών, είναι τοποθετημένα παγκάκια ξεκούρασης, με παρτέρια υψηλής φύτευσης που παρέχουν δροσιά και σκίαση.

Το ύψος των δομών είναι λιτό, μινιμαλιστικό. Τα υλικά κατασκευής που χρησιμοποιούνται είναι το εμφανές οπλισμένο σκυρόδεμα, τα υαλοπετάσματα, το γυαλί και οι από αλουμίνιο περσίδες σκίασης. Τα κάγκελα των μπαλκονιών είναι από γυαλί (παρέχοντας μια ανεμπόδιστη θέα) ενώ οι κουπαστές τους από αλουμίνιο.

Η ως άνω χωροθέτηση των κτιριακών δομών έγινε με βάση τα εξής σκεπτικά:

- Άμεση πρόσβαση με κεντρικούς δρόμους, στάσεις λεωφορείων, μετρό.
- Οπτική σύνδεση με Α.Π.Θ. - Πάρκο Χ.Α.Ν.Θ. - Παραλία.
- Σαφής χωροταξικός διαχωρισμός του Εκθεσιακού Κέντρου, από τις λοιπές ποικίλες δραστηριότητες των ελεύθερων χώρων και του πρασίνου.
- Ελαχιστοποίηση της πιθανότητας εύρεσης αρχαιοτήτων, λόγω της εγγύτητας του χώρου, με την παρακείμενη γραμμή του μετρό, η οποία έχει ήδη υλοποιηθεί.
- Τμηματοποίηση της όλης ανάπλασης, με την κατασκευή αρχικώς του κτιριακού συγκροτήματος και την ανεμπόδιστη παράλληλα λειτουργία της έκθεσης και σε δεύτερο χρόνο με την ολοκλήρωση της διαμόρφωσης του Μητροπολιτικού Πάρκου.

[1] Η δημιουργία υπαίθριων κήπων, στα δώματα των κτιρίων, εκτός από την βελτίωση της μόνωσης και της εκμετάλλευσης του χώρου και πέρα του αισθητικού αποτελέσματος, προσφέρουν ακόμη: μεγαλύτερη θερμική αδράνεια της οροφής, καλύτερη ηχομόνωση στους εσωτερικούς χώρους, ελάττωση της ποσότητας των ομβρίων υδάτων στις αποχετεύσεις, καλύτερη του μικροκλίματος στο άμεσο περιβάλλον, ευχάριστη διαμονή δίπλα στο πράσινο.

5B2. Αναλυτική περιγραφή των κτιρίων

Αναλυτικότερα από δυτικά προς ανατολικά:

ΚΤΙΡΙΟ	ΧΡΗΣΗ	ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΕΜΒΑΔΟΝ
ΚΤΙΡΙΟ 1	Συναυλιακό Κέντρο	5.702,1478 τ.μ.
ΚΤΙΡΙΟ 2	Κατοικίες I	4.326,1886 τ.μ.
ΚΤΙΡΙΟ 3	Κατοικίες II	5.080,3286 τ.μ.
ΚΤΙΡΙΟ 4	Βιβλιοθήκη	3.646,9125 τ.μ.
ΚΤΙΡΙΟ 5	Γραφεία ΔΕΘ	2.283,3394 τ.μ.
ΚΤΙΡΙΟ 6	Γραφείο Πληροφοριών (Info Desk)	728,2408 τ.μ.
ΚΤΙΡΙΟ 7	Ξενοδοχείο Κτίριο I	3.813,9883 τ.μ.
ΚΤΙΡΙΟ 8	Ξενοδοχείο Κτίριο II	5.282,3971 τ.μ.
ΚΤΙΡΙΟ 9	Συνεδριακό Κέντρο	5.889,0554 τ.μ.
	Εκθεσιακός Χώρος I	16.372,3787 τ.μ.
	Εκθεσιακός Χώρος II	16.372,3787 τ.μ.

Συνολικό εμβαδόν κτιρίων 36.752,5985

Συνολικό εμβαδόν Εκθεσιακών Χώρων 32.744,7574 τ.μ.

Συνολικό εμβαδόν κτιρίων , Εκθεσιακών Χώρων και περιπτέρων πάρκου 72.492,6959 τ.μ.

ΚΤΙΡΙΟ 1: ΣΥΝΑΥΛΙΑΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

Συναυλιακό Κέντρο συνολικού εμβαδού 5.702,1478 τ.μ.

Η πρόσβαση στο κτίριο πραγματοποιείται μέσω τεσσάρων κυρίων εισόδων, από τις οδούς Αλεξάνδρου Σβώλου και την παρακείμενη στάση Μετρό(δύο εισοδοί), την Εγνατία και της πρώτης εσωτερικής διαδρομής του πάρκου.

Ένα σημαντικό μέρος του ισογείου, καταλαμβάνεται από ευρύχωρα κλιμακοστάσια και ανελκυστήρες που οδηγούν στους λοιπούς ορόφους (υπόγειους και μη), αλλά και επιπρόσθετα από κυλιόμενες σκάλες και ράμπες, οι οποίες εξυπηρετούν τους εκθεσιακούς χώρους. Κατά τα λοιπά το ισόγειο είναι διαμορφωμένο στο σύνολό του για τις ανάγκες του Συναυλιακού Κέντρου, περιλαμβάνοντας όλες τις προβλεπόμενες χρήσεις: αίθουσα, σκηνή, γκαρνταρόμπα, χώρους υποδοχής-αναμονής και W.C.

Ειδικότερα, η Α αμφιθεατρική αίθουσα του Συναυλιακού Κέντρου είναι χωρητικότητας 117 θέσεων και το συνολικό εμβαδόν της αίθουσας και της σκηνής 335 τ.μ. Στο εμπρός μέρος της αίθουσας υπάρχει η σκηνή και οι βοηθητικοί χώροι, ενώ στο πίσω μέρος αυτής προβλέπεται ειδικός χώρος ηχοληψίας. Η σκηνή μπορεί να διαμορφώνεται ανάλογα με τις εκάστοτε απαιτήσεις, για μουσικές εκδηλώσεις, θεατρικές παραστάσεις, κ.λπ.

Στον πρώτο όροφο διαμορφώνονται παρόμοιοι χώροι με εκείνους του ισογείου, (πλην των κυλιόμενων σκαλών και ραμπών, οι οποίες βρίσκονται μόνο στο ισόγειο και οδηγούν αποκλειστικά στους Εκθεσιακούς Χώρους), δεύτερη αμφιθεατρική αίθουσα, σκηνή, γκαρνταρόμπα, χώροι υποδοχής-αναμονής και W.C.

Ειδικότερα, η Β αμφιθεατρική αίθουσα του Συναυλιακού Κέντρου είναι χωρητικότητας 282 θέσεων, ενώ το συνολικό εμβαδόν της αίθουσας και της σκηνής 501 τ.μ., με τις ίδιες προδιαγραφές αυτής του ισογείου.

Ο δεύτερος όροφος φιλοξενεί αίθουσες διδασκαλίας μουσικής, ηχογραφήσεων και πρόβας, κατάστημα πώλησης μουσικών ειδών και W.C.

Ο τρίτος όροφος, περιλαμβάνει ένα χώρο εστίασης και W.C.

Στη πλάκα του δώματος δημιουργείται υπαίθριος κήπος, με παρτέρια χαμηλής και μέτριας φύτευσης, καθώς και παγκάκια.

ΚΤΙΡΙΑ 2&3: ΚΑΤΟΙΚΙΕΣ

ΚΤΙΡΙΟ 2

Κατοικίες I συνολικού εμβαδού 4.326,1886 τ.μ.

Η πρόσβαση στο ισόγειο του κτιρίου πραγματοποιείται μέσω τριών κυρίων εισόδων, από την πρώτη εσωτερική διαδρομή του πάρκου, την Εγνατία και την δεύτερη εσωτερική διαδρομή. Στην δεύτερη εσωτερική διαδρομή του πάρκου υπάρχουν άλλες δυο εισοδοι, η μια αποκλειστικά για την πρόσβαση στις Κατοικίες I με τα κλιμακοστάσια και τους ανελκυστήρες που οδηγούν στους λοιπούς ορόφους των κατοικιών και η άλλη αποκλειστικά για τις κυλιόμενες σκάλες, οι οποίες οδηγούν στους εκθεσιακούς χώρους.

Εκτός από τα κλιμακοστάσια, τους ανελκυστήρες και τις κυλιόμενες σκάλες, το ισόγειο περιλαμβάνει μια μουσική σκηνή, χώρους διδασκαλίας καλών τεχνών, εστίασης-καφέ, αποθηκευτικούς, ένα στούντιο ηχογράφησης και W.C.

Η μουσική σκηνή είναι χωρητικότητας 241 θέσεων, ενώ το συνολικό εμβαδόν αίθουσας και σκηνής 232 τ.μ., με την απαραίτητη καλή ηχομόνωση. Η μουσική σκηνή αποσκοπεί στο να φιλοξενεί, διάφορες μαθητικές και φοιτητικές μουσικές εκδηλώσεις.

Ο πρώτος, δεύτερος και τρίτος όροφος περιλαμβάνει έξι, έξι και τέσσερα αντιστοίχως, πολυτελή διαμερίσματα έκαστος. Στο κέντρο του πρώτου και δεύτερου ορόφου δημιουργείται μια ευρύχωρη σάλα η οποία οδηγεί προς τις ανεξάρτητες εισόδους των διαμερισμάτων. Στο μέσον αυτής έχει διαμορφωθεί ένα τετραγωνισμένο καθιστικό με καναπέδες και τραπεζάκια, ενώ στο κενό που δημιουργείται προβλέπεται να τοποθετηθούν, μοντέρνα γλυπτά σύγχρονων καλλιτεχνών της πόλης.

Τέλος, στη πλάκα του δώματος δημιουργείται υπαίθριος κήπος, με παρτέρια και παγκάκια.

ΚΤΙΡΙΟ 3

Κατοικίες II συνολικού εμβαδού 5.080,3286 τ.μ.

Η πρόσβαση στο ισόγειο του κτιρίου πραγματοποιείται μέσω δυο κυρίων εισόδων, από την δεύτερη εσωτερική διαδρομή του πάρκου και την Εγνατία. Στην δεύτερη εσωτερική διαδρομή του πάρκου υπάρχουν άλλες δυο εισοδοι, η μια αποκλειστικά για την πρόσβαση στις Κατοικίες II με τα κλιμακοστάσια και τους ανελκυστήρες που οδηγούν στους λοιπούς ορόφους των κατοικιών και η άλλη αποκλειστικά για τις κυλιόμενες σκάλες, οι οποίες οδηγούν στους εκθεσιακούς χώρους.

Εκτός από τα κλιμακοστάσια, τους ανελκυστήρες και τις κυλιόμενες σκάλες, το ισόγειο περιλαμβάνει μια Gallery για εκθέσεις πινάκων και διαφόρων καλλιτεχνικών εκθεμάτων, έναν χώρο με 173 θέσεις, ειδικά διαμορφωμένο για δημοπρασίες και διάφορες παρουσιάσεις και διαλέξεις συναφών με την τέχνη, ενώ οι αποθηκευτικοί χώροι που αναπτύσσονται εκατέρωθεν, διαχωρίζουν τις λειτουργίες της. Ακόμη, περιλαμβάνει ένα γραφείο παροχής πληροφοριών, δύο αίθουσες προβολών ντοκιμαντέρ ανάλογου περιεχομένου, τα γραφεία της Gallery, χώρο εστίασης - καφέ και W.C.

Ο πρώτος, δεύτερος και τρίτος όροφος περιλαμβάνει επτά, έξι και τέσσερα αντιστοίχως, πολυτελή διαμερίσματα έκαστος. Και σε αυτό το κτίριο κατοικιών όπως και στο προηγούμενο, στο κέντρο του πρώτου και δεύτερου ορόφου δημιουργείται μια ευρύχωρη σάλα, η οποία διαμορφώνεται κατά τον ίδιο τρόπο.

Τέλος, στη πλάκα του δώματος δημιουργείται υπαίθριος κήπος, με παρτέρια και παγκάκια.

ΚΤΙΡΙΟ 4: ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Βιβλιοθήκη συνολικού εμβαδού 3.646,9125 τ.μ.

Η πρόσβαση στο ισόγειο του κτιρίου πραγματοποιείται μέσω δυο κυρίων εισόδων, από την Εγνατία και την τέταρτη εσωτερική διαδρομή του πάρκου.

Ένα σημαντικό μέρος του ισόγειου, καταλαμβάνεται από ευρύχωρα κλιμακοστάσια και ανελκυστήρες που οδηγούν στους λοιπούς ορόφους (υπόγειους και μη), αλλά και επιπρόσθετα από κυλιόμενες σκάλες, οι οποίες εξυπηρετούν τους εκθεσιακούς χώρους. Κατά τα λοιπά το ισόγειο είναι διαμορφωμένο στο σύνολό του για τις ανάγκες μιας οργανωμένης Βιβλιοθήκης περιλαμβάνοντας όλες τις προβλεπόμενες χρήσεις: χώρους υποδοχής, γραφείο πληροφοριών και δανεισμού, γραφεία, ράφια βιβλίων, χώρους ανάγνωσης, χώρους προσωπικού, W.C.

Ο πρώτος όροφος φιλοξενεί χώρους υποδοχής, ράφια βιβλίων, χώρους ανάγνωσης, μια αίθουσα υπολογιστών, χώρο εστίασης-καφέ και W.C.

Ο δεύτερος όροφος περιλαμβάνει ράφια βιβλίων, χώρους ανάγνωσης, αίθουσα υπολογιστών, αίθουσα εκτυπωτών με αποθηκευτικό χώρο και W.C.

Ο τρίτος όροφος περιλαμβάνει χώρους ανάγνωσης, αίθουσες υπολογιστών, αίθουσα αρχείων και W.C.

Τέλος, στη πλάκα του δώματος δημιουργείται υπαίθριος κήπος, με παρτέρια και παγκάκια.

Η βιβλιοθήκη που είναι προορισμένη να φιλοξενήσει χιλιάδες τόμους βιβλίων, συγγραμμάτων και εφημερίδων, έρχεται να δώσει μια ανάσα στην έλλειψη χώρου που παρατηρείται στις βιβλιοθήκες των παρακείμενων πανεπιστημιακών ιδρυμάτων Α.Π.Θ. και ΠΑΜΑΚ.

ΚΤΙΡΙΟ 5: ΓΡΑΦΕΙΑ Δ.Ε.Θ.

Γραφεία ΔΕΘ συνολικού εμβαδού 2.283,3394 τ.μ.

Η πρόσβαση στο ισόγειο του κτιρίου πραγματοποιείται μέσω δυο κυρίων εισόδων, από την Εγνατία και από την πρώτη παράλληλο προς την Εγνατία εσωτερική διαδρομή του πάρκου.

Εκτός από τα κλιμακοστάσια, τους ανελκυστήρες που οδηγούν στους λοιπούς ορόφους και τις κυλιόμενες σκάλες οι οποίες εξυπηρετούν τους εκθεσιακούς χώρους, το ισόγειο περιλαμβάνει χώρους υποδοχής, γραφεία πληροφοριών εξυπηρέτησης κοινού και φορέων, καφέ, εστιατόριο αποκλειστικά για τους υπαλλήλους της έκθεσης και W.C.

Ο πρώτος όροφος φιλοξενεί, τα γραφεία υπαλλήλων της Έκθεσης, δυο αίθουσες συσκέψεων και W.C.

Ο δεύτερος όροφος περιλαμβάνει, τα γραφεία υπαλλήλων της Έκθεσης, αίθουσα εκτυπωτικών και αναλωσίμων, W.C.

Ο τρίτος όροφος προβλέπει τα γραφεία του διοικητού της Έκθεσης. Διαθέτει ρεσεψιόν, χώρους αναμονής, αίθουσα συσκέψεων, αίθουσα αρχείου της Έκθεσης, το γραφείο για τον/την γραμματέα του διευθυντή και W.C.

ΚΤΙΡΙΟ 6: INFO DESK

Γραφείο Πληροφοριών (InfoDesk) συνολικού εμβαδού 728,2408 τ.μ.

Η πρόσβαση στο ισόγειο του κτιρίου πραγματοποιείται μέσω δυο κυρίων εισόδων, από την πέμπτη και από την πρώτη παράλληλο προς την Εγνατία, εσωτερική διαδρομή του πάρκου, ενώ βρίσκεται μπροστά από το κτίριο των Γραφείων της Έκθεσης.

Το ισόγειο εκτός από τα κλιμακοστάσια και τον ανελκυστήρα φιλοξενεί, χώρους υποδοχής, γραφεία πληροφοριών και εξυπηρέτησης κοινού, ένα μικρό αμφιθέατρο 116 θέσεων για την ενημέρωση των επισκεπτών για όλες τις τρέχουσες και προγραμματιζόμενες εκδηλώσεις, καθώς και την ξενάγησή τους στους χώρους και τις λειτουργίες τους, μέσω προβολών μικρής διάρκειας videos και W.C. Ο πρώτος όροφος περιλαμβάνει χώρο εστίασης-καφέ και W.C.

ΚΤΙΡΙΑ 7&8: ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ

ΚΤΙΡΙΟ 7

Ξενοδοχείο Κτίριο I συνολικού εμβαδού 3.813,9883 τ.μ.

Η πρόσβαση στο ισόγειο του κτιρίου πραγματοποιείται μέσω τριών κυρίων εισόδων, από την πέμπτη και έκτη εσωτερική διαδρομή του πάρκου και από την Εγνατία.

Εκτός από τα κλιμακοστάσια και τους ανελκυστήρες που οδηγούν στους λοιπούς ορόφους και τις κυλιόμενες σκάλες οι οποίες εξυπηρετούν τους εκθεσιακούς χώρους, το ισόγειο περιλαμβάνει χώρους υποδοχής-αναμονής, χώρους προσωπικού, τα γραφεία του ξενοδοχείου, χώρο εστίασης-καφέ και W.C.

Ο πρώτος όροφος φιλοξενεί δεκατέσσερα δωμάτια και δύο αίθουσες συσκέψεων, ο δεύτερος όροφος ένα πλήρως εξοπλισμένο γυμναστήριο με αποδυτήρια και τουαλέτες αποκλειστικά για τους ενοίκους του ξενοδοχείου και ο τρίτος όροφος μια αίθουσα συσκέψεων και έξι δωμάτια.

Τέλος, στη πλάκα του δώματος διαμορφώνεται υπαίθριος κήπος, με παρτέρια και παγκάκια.

Η δυναμικότητα του Ξενοδοχείου, Κτίριο I, ανέρχεται σε σαράντα δύο κλίνες.

ΚΤΙΡΙΟ 8

Ξενοδοχείο Κτίριο II συνολικού εμβαδού 5.282,3971 τ.μ.

Η πρόσβαση στο ισόγειο του κτιρίου πραγματοποιείται μέσω τριών κυρίων εισόδων, από την έκτη και έβδομη εσωτερική διαδρομή του πάρκου και από την Εγνατία.

Εκτός από τα κλιμακοστάσια και τους ανελκυστήρες που οδηγούν στους λοιπούς ορόφους και τις κυλιόμενες σκάλες οι οποίες εξυπηρετούν τους εκθεσιακούς χώρους, το ισόγειο περιλαμβάνει χώρους υποδοχής-αναμονής, χώρους προσωπικού, χώρο εστίασης, καφέ και W.C.

Ο πρώτος όροφος φιλοξενεί, χώρο υποδοχής, είκοσι ένα δωμάτια, μια αίθουσα συσκέψεων και έναν αποθηκευτικό χώρο. Ο δεύτερος όροφος χώρο υποδοχής, δεκατρία δωμάτια, μια αίθουσα συσκέψεων και χώρο προσωπικού, ενώ ο τρίτος όροφος δέκα δωμάτια και μια αίθουσα συσκέψεων.

Στο εσωτερικό του πρώτου, δευτέρου και τρίτου ορόφου αναπτύσσεται ένα αίθριο, κλιμακούμενο καθ' ύψος το οποίο καταλήγει στην πλάκα του δώματος, ενώ στη βάση του (στον πρώτο όροφο) διαμορφώνεται ένας εσωτερικός κήπος. Η δημιουργία του αιθρίου πέρα του αισθητικού αποτελέσματος, στοχεύει και στον επιπλέον φωτισμό και αερισμό του ξενοδοχείου. Τέλος, στη πλάκα του δώματος διαμορφώνεται υπαίθριος κήπος, με παρτέρια και παγκάκια.

Η δυναμικότητα του ξενοδοχείου, Κτίριο II, ανέρχεται σε ογδόντα τέσσερις κλίνες.

Συνολική δυναμικότητα και των δυο ξενοδοχειακών κτιρίων εκατό είκοσι έξι κλίνες.

ΚΤΙΡΙΟ 9: ΣΥΝΕΔΡΙΑΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

Συνεδριακό Κέντρο συνολικού εμβαδού 5.889,0554 τ.μ.

Η πρόσβαση στο κτίριο πραγματοποιείται μέσω τριών κυρίων εισόδων, από την Εγνατία, την έβδομη και όγδοη εσωτερική διαδρομή του πάρκου.

Ένα σημαντικό μέρος του ισόγειου καταλαμβάνεται από ευρύχωρα κλιμακοστάσια και ανελκυστήρες που οδηγούν στους λοιπούς ορόφους (υπόγειους και μη), αλλά και επιπρόσθετα από κυλιόμενες σκάλες και ράμπες, οι οποίες εξυπηρετούν τους εκθεσιακούς χώρους. Κατά τα λοιπά το ισόγειο είναι διαμορφωμένο στο σύνολό του για τις ανάγκες του Συνεδριακού Κέντρου, περιλαμβάνοντας όλες τις προβλεπόμενες χρήσεις: αμφιθεατρική μεγάλη αίθουσα συνεδριάσεων με θεωρεία που αναπτύσσονται μέχρι τον πρώτο όροφο, έξι μικρότερες αίθουσες συνεδριάσεων και συσκέψεων, χώρους υποδοχής-αναμονής, γραφεία πληροφοριών, W.C.

Ειδικότερα, η αμφιθεατρική αίθουσα του Συνεδριακού Κέντρου είναι χωρητικότητας 317 θέσεων και το συνολικό εμβαδόν της 337 τ.μ.

Στον πρώτο όροφο εκτός από τα κλιμακοστάσια και τους ανελκυστήρες φιλοξενούνται τα θεωρεία του αμφιθεάτρου και σε παρακείμενο χώρο ειδική αίθουσα ηχοληψίας και μεταφράσεων. Ακόμη, διαθέτει τέσσερις μικρότερες αίθουσες συνεδριάσεων, ένα γραφείο γραμματείας, χώρους αναμονής, γκαρνταρόμπα, χώρο εστίασης-καφέ και W.C.

Στον δεύτερο όροφο βρίσκονται δύο μεγάλες αίθουσες συνεδριάσεων και συσκέψεων εμβαδού 278,88 τ.μ. και 202 τ.μ., χωρητικότητας 215 και 179 θέσεων αντίστοιχα. Ακόμη, τέσσερις μικρότερες αίθουσες συνεδριάσεων, αποθηκευτικοί χώροι και W.C.

Στον τρίτο όροφο υπάρχει μια μεγάλη αίθουσα συνεδριάσεων εμβαδού 192 τ.μ. και χωρητικότητας 128 θέσεων, τέσσερις μικρότερες αίθουσες και W.C.

Τέλος, στη πλάκα του δώματος διαμορφώνεται υπαίθριος κήπος, με παρτέρια και παγκάκια.

ΕΚΘΕΣΙΑΚΟΙ ΧΩΡΟΙ I & II

Οι Εκθεσιακοί Χώροι I & II εμβαδού 16.372,3787 τ.μ. έκαστος και συνολικό εμβαδόν Εκθεσιακών Χώρων 32.744,7574 τ.μ.

Υπογείως και καθ' όλο το μήκος των εννέα κτιριακών δομών, που έχουμε ήδη αναλυτικά περιγράψει, αναπτύσσονται δύο όροφοι Εκθεσιακών Χώρων. Η πρόσβαση σε αυτούς είναι δυνατή τόσο από το εξωτερικό, μέσω της Γραμμικής Πλατείας που έχουμε ήδη προαναφέρει, όσο και από το εσωτερικό των κτιριακών δομών, με τη χρήση κλιμακοστασίων, ανελκυστήρων, κυλιόμενων σκαλών και ραμπών (τόσο για τα ΑΜΕΑ, όσο και για την εξυπηρέτηση και τροφοδοσία αυτών των χώρων με μίνι ηλεκτρικά φορτηγά).

Ο φωτισμός και ο αερισμός των υπογείων εκθεσιακών χώρων είναι διαμπερής, από την Γραμμική Πλατεία και από την οδό Εγνατίας.

6. Οικονομική διάσταση της ανάπτυξης

Στο σημείο αυτό, θα θέλαμε να επισημάνουμε ότι η πρότασή μας, όπως έχει παρουσιαστεί στο σύνολό της, θα αποτελέσει και σημαντικό μοχλό οικονομικής ανάπτυξης, για την Έκθεση, την πόλη, αλλά και την ευρύτερη περιοχή.

Η συγκέντρωση τόσο ετερόκλητων χρήσεων και λειτουργιών (κτιριακών και υπαιθρίων), μέσα σε ένα περιβάλλον τόσο διαφορετικό, θα αποτελέσει σημαντικό πόλο έλξης τόσο για τον απλό επισκέπτη, όσο και για τον επαγγελματία, έμπορο ή επιχειρηματία, με αποτέλεσμα την μεγάλη αύξηση της κινητικότητας και επισκεψιμότητας όλων των χώρων, εκθεσιακών και μη.

Η δημιουργία του νέου Εκθεσιακού και Συνεδριακού κέντρου με όλες τις προβλεπόμενες σύγχρονες προδιαγραφές, θα δώσει ακόμα την δυνατότητα στην Έκθεση, να προσελκύσει νέες εκθέσεις που πραγματοποιούνται στο εξωτερικό και ιδιαίτερα στο Βαλκανικό χώρο, να διευρύνει την θεματολογία του αντικειμένου των εκθέσεων, καθώς και να διεκδικήσει συνέδρια μεγαλύτερης δυναμικότητας. Αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα την ενίσχυση και αναβάθμιση των επιχειρήσεων της πόλης, που δραστηριοποιούνται στους τομείς του εμπορίου, του τουρισμού της εστίασης, της διασκέδασης, των ξενοδοχείων και των καταλυμάτων.

Ακόμα η δυνατότητα συνδυασμού εκδηλώσεων, μπορεί να δώσει μια νέα διάσταση στον τρόπο ψυχαγωγίας, καθιστώντας τον χώρο «must» για την πόλη, τους επισκέπτες, τους τουρίστες και όχι μόνον.

Τέλος, η λειτουργία όλων των κτιριακών δομών με τις επί μέρους δραστηριότητές τους, των περιπτέρων, των χώρων εστίασης και καφέ, καθ' όλη την διάρκεια του χρόνου, καθώς και η συντήρηση του Μητροπολιτικού πάρκου θα συμβάλλουν στην δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

7.Επίλογος

Η εκπόνηση αυτής της διπλωματικής, αποτέλεσε για μας ένα ευρύ πεδίο σκέψης, προβληματισμού και πειραματισμού, γύρω από τις δυνατότητες του δημόσιου και του ιδιωτικού χώρου, τόσο ως πεδίο κατοικίας και δράσης, όσο και ως δυναμικό περιβάλλον που παράγει νόημα, που διεγείρει τη φαντασία και που δημιουργεί κοινωνική συνοχή. Ο σχεδιασμός αποτέλεσε μια σύνθετη διαδικασία, η οποία μέσα από ποικίλες αισθητικές, λειτουργικές και οικολογικές προσεγγίσεις, κλήθηκε να ανταποκριθεί στο σύνολο της πολυπλοκότητας και των απαιτήσεων, ενός τόσο μεγάλου και σημαντικού έργου.

Αποτέλεσμα αυτών ήταν η δημιουργία ενός αρχιτεκτονικού συνόλου που χρησιμοποιεί το τοπίο αλλά και τις κτιριακές δομές με τέτοιο τρόπο, που να πλαισιώνουν τις ανθρώπινες σχέσεις, αλλά και να τις συνδέουν ταυτόχρονα με την υπάρχουσα κοινωνικοοικονομική πραγματικότητα.

«Σήμερα τα κτίρια δεν είναι αρκετά ώστε να ανταποκριθούν στην ανάγκη μας να νιώσουμε σαν στο σπίτι μας στον σύγχρονο κόσμο. Πρέπει να θέλουμε να χρησιμοποιήσουμε όλες τις μορφές, σχήματα, εικόνες και τακτικές, για να αισθανόμαστε οικειότητα, να κατανοούμε και να αναπαριστούμε τον κόσμο στον οποίο ζούμε».

Δρ. Aaron Betsky [1]

[1] Δρ. Aaron Betsky: αρχιτέκτονας, θεωρητικός της αρχιτεκτονικής και καλλιτεχνικός διευθυντής, της 11ης Μπιενάλε Αρχιτεκτονικής της Βενετίας, το 2008.

8. Πηγές

Κεφάλαιο 2

<https://www.sansimera.gr/articles/823> (06/04/2020)

<https://www.tovima.gr/2018/09/07/politics/i-istoria-kai-oi-stathmoi-tis-deth/> (06/04/2020)

Κεφάλαιο 3

https://www.efsyn.gr/ellada/koinonia/187253_deth-pos-apo-arhitektoniko-stolidi-egine-tsirko(08/04/2020)

<https://parallaximag.gr/thessaloniki/anaplasti-tis-deth-oi-antidraseis-ta-schedia-kai-osa-prepeina-kserete>(08/04/2020)

<https://www.archetype.gr/blog/arthro/deth-ra-0-kai-ena-epikairo-architektoniko-taxidi>(08/04/2020)

Κεφάλαιο 4

<https://parallaximag.gr/thessaloniki/anaplasti-tis-deth-oi-antidraseis-ta-schedia-kai-osa-prepeina-kserete> (09/04/2020)

<https://www.makthes.gr/pos-tha-metamorfothei-i-ekthesi-kai-to-kentro-tis-polis-199892>(09/04/2020)

<https://www.voria.gr/article/archisan--ta-organa-gia-tin-anaplasti-tis-deth--helexpo>(09/04/2020)

<https://www.nikiforidis-cuomo.com/work/urban-design/68>(09/04/2020)

<https://www.kathimerini.gr/228041/article/oikonomia/epixeirhseis/dia-xeiros-kalatrava-to-neo-proswpo-ths-8essalonikhs-gia-thn-taytothta-toy-21oy-aiwna>(09/04/2020)

<http://www.opengov.gr/minenv/?c=27535>(09/04/2020)

<http://www.opengov.gr/minenv/?p=9999&fbclid=IwAR3gCeM130SO19WJzpoXITiy2G-aUQNDplxNiXd-9cuiigCQZgbZlrBamEs#comments>(10/04/2009)

<https://www.makthes.gr/anaplasti-deth-oyte-mitropolitiko-parko-oyte-ekthesiako-kentro-166946>(12/04/2009)

<https://www.voria.gr/article/mechri-tis-154-o-architektonikos-diagonismos-gia-tin-anaplasti-tis-deth>(12/04/2009)

<https://www.thessnews.gr/article/163091/etsi-tha-ginei-i-nea-deth-%E2%80%93-to-schediopo-parousiastike-sto-dimotiko-symbouliao>(12/04/2020)

9. Πηγές Εικόνων

Κεφάλαιο 2

1. <https://thessmemory.wordpress.com/2016/09/01/3> (06/04/2020)
2. <https://thessmemory.wordpress.com/2016/09/01/3> (06/04/2020)
3. <https://www.thessmemory.gr> (07/04/2020)

Κεφάλαιο 3

1. [https://www.ethnos.gr/ellada/59272_i-diethnis-ekthesi-thessalonikis-meta-ton-polemos-ekthetes-kai-skeptikismos\(29/05/2020](https://www.ethnos.gr/ellada/59272_i-diethnis-ekthesi-thessalonikis-meta-ton-polemos-ekthetes-kai-skeptikismos(29/05/2020)
2. [https://www.ethnos.gr/ellada/59272_i-diethnis-ekthesi-thessalonikis-meta-ton-polemos-ekthetes-kai-skeptikismos\(29/05/2020](https://www.ethnos.gr/ellada/59272_i-diethnis-ekthesi-thessalonikis-meta-ton-polemos-ekthetes-kai-skeptikismos(29/05/2020)
3. <http://ellaspost.com>(08/04/2020)
4. <http://ellaspost.com>(08/04/2020)
5. [https://www.archetype.gr/blog/arthro/deth-ra-0-kai-ena-epikairo-architektoniko-taxidi\(08/04/2020](https://www.archetype.gr/blog/arthro/deth-ra-0-kai-ena-epikairo-architektoniko-taxidi(08/04/2020)
6. [https://www.archetype.gr/blog/arthro/deth-ra-0-kai-ena-epikairo-architektoniko-taxidi\(08/04/2020](https://www.archetype.gr/blog/arthro/deth-ra-0-kai-ena-epikairo-architektoniko-taxidi(08/04/2020)
7. <https://www.pressaris.gr>(08/04/2020)
8. [http://navi-patra.blogspot.com/2011/01/blog-post_06.html\(08/04/2020](http://navi-patra.blogspot.com/2011/01/blog-post_06.html(08/04/2020)
9. [https://www.voria.gr/article/eneninta-chronia-deth---istories-tis-ekthesis-i-sinavlies\(08/04/2020](https://www.voria.gr/article/eneninta-chronia-deth---istories-tis-ekthesis-i-sinavlies(08/04/2020)
10. [http://navi-patra.blogspot.com/2011/01/blog-post_06.html\(08/04/2020](http://navi-patra.blogspot.com/2011/01/blog-post_06.html(08/04/2020)
11. [http://thessaloniki.photos.vagk.gr/el/mnu-blog-gr/417-blgh-0017-gr.html\(08/04/2020](http://thessaloniki.photos.vagk.gr/el/mnu-blog-gr/417-blgh-0017-gr.html(08/04/2020)
12. [https://domotechniki.gr/?portfolio_page=%\(08/04/2020](https://domotechniki.gr/?portfolio_page=%(08/04/2020)
13. [https://parallaximag.gr/thessaloniki/anaplasti-tis-deth-oi-antidraseis-ta-schedia-kai-osa-prepei-na-kserete\(08/04/2020](https://parallaximag.gr/thessaloniki/anaplasti-tis-deth-oi-antidraseis-ta-schedia-kai-osa-prepei-na-kserete(08/04/2020)

Κεφάλαιο 4

1. <https://parallaximag.gr/thessaloniki/anaplasti-tis-deth-oi-antidraseis-ta-schedia-kai-osa-prepei-na-kserete> (09/04/2020)
2. [https://www.nikiforidis-cuomo.com/work/urban-design/68\(09/04/2020](https://www.nikiforidis-cuomo.com/work/urban-design/68(09/04/2020)
3. [https://www.nikiforidis-cuomo.com/work/urban-design/68\(09/04/2020](https://www.nikiforidis-cuomo.com/work/urban-design/68(09/04/2020)
4. [https://parallaximag.gr/thessaloniki/anaplasti-tis-deth-oi-antidraseis-ta-schedia-kai-osa-prepei-na-kserete\(11/04/2020](https://parallaximag.gr/thessaloniki/anaplasti-tis-deth-oi-antidraseis-ta-schedia-kai-osa-prepei-na-kserete(11/04/2020)
5. [https://www.thessnews.gr/article/163091/etsi-tha-ginei-i-nea-deth-%E2%80%93-to-schedio-pou-parousiastike-sto-dimotiko-symbolio\(12/04/2020](https://www.thessnews.gr/article/163091/etsi-tha-ginei-i-nea-deth-%E2%80%93-to-schedio-pou-parousiastike-sto-dimotiko-symbolio(12/04/2020)
6. [https://www.economia.gr/gr/journal2/blog/post?journal_blog_post_id=2187\(12/04/2020](https://www.economia.gr/gr/journal2/blog/post?journal_blog_post_id=2187(12/04/2020)